

STOPY TALIANskej KULTÚRY V KNIŽNICI GAŠPARA PONGRÁCZA¹

Miriam AMBRÚŽOVÁ PORIEZOVÁ – Tomáš JANURA

Abstract

The family and county archives represent an important source of knowledge about book collections and libraries, most of which no longer exist. Most often such inventories are found among estate inventories, during the division of estates or within orphan matters. The library of Gaspar (XII) Pongrácz (*1738 †1791) is one of the most unknown collections in the history of 18th century book culture. Its existence is evidenced only by a posthumous inventory of its possessions, made in 1797 in Rimavská Sobota (Rimaszombat, Großsteffelsdorf). The owner of the library himself is also within the family history is an unknown person. His family, property and career status will be the subject of the first part of the paper. The second part will consist of an analysis in linguistic terms, of a library that was diverse in terms of territory and content, the specificity of which was the emphasis on the printing of educational content and the occurrence of linguistic and territorial *italica*, including theater plays.

Key words: nobleman's library, Gašpar Pongrácz (1738 – 1791), *italica*, theater plays

Abstrakt

Rodové a stoličné archívy predstavujú významný prameň poznatkov o súboroch kníh a knižniciach, z ktorých väčšina už dnes neexistuje. Najčastejšie sa takéto súpisy nachádzajú medzi pozostalostnými inventármi, pri delbách majetkov alebo v rámci sirotských záležitostí. Knižnica Gašpara (XII.) Pongrácza (*1738 – †1791) patrí k úplne neznámym zbierkam v dejinách knižnej kultúry 18. storočia. Jej existenciu dokladá len posmrtný majetkový súpis, vyhotovený v roku 1797 v Rimavskej Sobote. Aj samotný majiteľ knižnice je v rámci rodovej histórie neznámou osobou. Jeho rodové, majetkové a kariérne postavenie bude predmetom prvej časti štúdie. Druhú časť bude tvoriť rozbor jazykovo, územne a obsahovo rozmanitej knižnice, ktorej špecifikom bol dôraz na tlač vzdelávacieho obsahu a výskyt jazykových a územných *italík*.

Kľúčové slová: šľachtické knižnice, Gašpar Pongrácz (1738 – 1791), *italiká*, divadelné hry

¹ Text Tomáša Januru bol vypracovaný v rámci projektu VEGA č. 2/0024/22 *Divadlo ako priestor a nástroj spoločenskej zmeny*, riešeného v Historickom ústave SAV, v. v. i.; Text M. Ambrúžovej bol vypracovaný v rámci projektu APVV-22-0130 *Šľachtické knižnice 18. a 19. storočia na západnom a strednom Slovensku*.

Na súpis kníh Gašpara Pongrácza narazil spoluautor štúdie Tomáš Janura pri svojom výskume k pripravovanej knihe *Vidiecke šľachtické sídla v Gemersko-malohontskej stolici* v rámci archívneho fondu Malohontský dištrikt. Pri skúmaní osudov kaštieľov a ich majiteľov môžeme vďaka štúdiu archívnych materiálov, najmä v rodových a stoličných archívoch, naraziť na zoznamy kníh aj z dnes už neexistujúcich knižníc. Najčastejšie sa takéto záznamy nachádzajú medzi pozostalostnými inventármi, pri delbách majetkov alebo v rámci sirotských záležitostí.

Knižnica Gašpara (XII.) Pongrácza (*1738 – †1791) patrí k úplne neznámym v rámci uhorskej knižnej kultúry 18. storočia. Aj samotná osobnosť vlastníka sa až do prípravy príspevku radila v publikovanej genealogickej literatúre k neznámym individualitám. Márton Szluha² síce spracoval rodostrom rodu Pongrácz zo Svätého Mikuláša a Starého hradu, ale pri samotnom Gašparovi (XII.) neuviedol žiadne ďalšie bližšie životopisné údaje. Iba ho rámcovo zatriedil do ondrašovskej katolíckej vetvy deviatej línie zemianskej hlavnej línie rodu. Až výskum v matrikách priniesol personálne dáta, že Gašpara (XII.) pokrstili 16. februára 1738 v hontianskych Kamenných Kosihách a pochovali ho 11. augusta 1791 v Tomášovej (dnes mestská časť Rimavskej Soboty) v Malohonte, tvoriacom samostatný okres Hontianskej stolice, avšak od jej jadra oddelený územím Novohradskej stolice.³

Gašpar (XII.) Pongrácz sa síce narodil na území Hontianskej stolice, ale jeho predkovia pochádzali z Liptovskej stolice, kde sa ešte narodil aj Gašparov otec Ladislav st. (VI.) Pongrácz. Udialo sa tak niekedy na konci 17. storočia v dodnes stojacej kúrii (s. č. 1) v Liptovskej Ondrašovej (dnes mestskej časti Liptovského Mikuláša). Ladislav st. (VI.) ako predpokladaný najstarší syn Daniela (V.) Pongrácza dostal síce časť dedičstva, ale nie obydlie po otcovi. Preto musel nakoniec rodný kraj opustiť, keďže Pongráczovci už v prvej polovici 18. storočia neboli schopní rozšíriť svoje majetky pre rozrastajúci sa počet mužských príslušníkov. V podstate išlo o podobný jav ako pri sťahovaní poddanského obyvateľstva na juh za novou pôdou. K presídleniu došlo zrejme po alebo pred Ladislavovým sobášom s Evou Kubínyiovou.⁴

Ladislavovi st. (VI.) Pongráczovi sa zrejme, na rozdiel od jeho mladších bratov, nepodarilo významnejšie presadiť v akejkoľvek cirkevnej alebo úradníckej kariére. Dalo by sa však predpokladať, že mohol pri budovaní nových kontaktov v Honte ťažiť zo skutočnosti, že jeho brat Gašpar (X.) Pongrácz (*1693 – †1766) sa stal kanonikom najvýznamnejšej uhorskej Ostrihomskej kapituly. 21. októbra 1735 ho navyše už ako kanonika cisár Karol VI. vymenoval za prísediaceho Dolnouhorského kráľovského tabulárneho súdu.⁵ O takmer rok neskôr 28. septembra 1736 panovník dovtedajšiemu kanonikovi a prísediacemu prenechal aj post titulárneho opáta sv. Ondreja-apoštola de

² SZLUHA, Márton. *Liptó vármegye nemes családjai*. Budapest: Heraldika Kiadó, 2000, s. 592.

³ Záznam o narodení G. Pongrácza je zaznamenaný v matrike krstov – Kamenné Kosihy, Modrý Kameň [online]. [cit. 2024-23-02]. Dostupné z: [https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9R1T-9W4T?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A6N93-1R1JW&action=view](https://www.familysearch.org/ark:/61903/1:1:KDVH-Z79; záznam úmrtia zaznamenaný v Registri úmrtí – Rimavská Sobotka [online]. [cit. 2024-17-03]. Dostupné z: <a href=)

⁴ JANURA, Tomáš. *Vidiecke šľachtické sídla v Liptovskej stolici*. Liptovský Mikuláš: Liptovská galéria Petra Michala Bohúňa v Liptovskom Mikuláši, 2008, s. 78.

⁵ Magyar Nemzeti Levéltár – Országos Levéltár (ďalej MNL – OL), fond (ďalej f.) Magyar Kancelláriai Levéltár, Libri regii 37, pag. 417.

Bisztria (zaniknutý kláštor v extraviláne súčasnej obce Frumušeni).⁶ Ďalší Ladislavov brat František (XVIII.) Pongrácz zastával v Liptovskej stolici v rokoch 1719 – 1725 miesto slúžneho východného okresu, v rokoch 1725 – 1730 riadneho notára, v rokoch 1728 – 1730 zastupujúceho podžupana a nakoniec v rokoch 1730 – 1740 riadneho podžupana.⁷

Napriek úradnícky aktívnemu bratovi a prítomnosti aj iných pôvodom liptovských rodov v Hontianskej stolici Ladislav st. (VI.) Pongrácz neprenikol do úradníckeho stavu svojej novej domovskej oblasti. Preto sa zrejme zamerlal hlavne na upevnenie svojho hmotného zázemia, keďže v čase tereziánskej urbárskej regulácie v 70. rokoch 18. storočia už v siedmich lokalitách v Gemerskej stolici a Malohonte disponoval 284 katastrálnymi jutrami pôdy a 17 poddanskými rodinami. Na základe klasifikácie Zoltána Fónagya sa tak radil do skupiny stredne veľkých pozemkových vlastníkov v rozpätí od 100 do 500 katastrálnych jutár.⁸ Okrem uvedenej držby získal do zálohu aj ďalšie neurbárske majetky v Gemerskej stolici v Blhovciach. K dedičnému imaniu 3. apríla 1731 na základe donácie od palatína Mikuláša Pálffyho pribudla aj gemerská samota Ceveková (dnes zaniknutá lokalita v extraviláne Konrádoviec).⁹

I keď sám Ladislav st. (VI.) Pongrácz nedosiahol žiadny post v správe Hontianskej stolice, úradnícku kariéru urobili jeho synovia. Z hľadiska váhy jednotlivých pozícií bol najmenej úspešný práve majiteľ knižnice Gašpar (XII.) Pongrácz, pretože v rokoch 1770 – 1784 zastával iba post podnotára. V danej dobe išlo v uhorských stolicích len o akúsi krátkodobú prechodnú funkciu k vyšším métam. Zdarenejší postup postihol Gašparovho brata Juraja (XV.) Pongrácza, ktorý v 70. rokoch 18. storočia vykonával povinnosti fiškála pre Malohont. Jednoznačne najvydarenejšia kariéra sa podarila druhému Gašparovmu bratovi Ladislavovi ml. (XI.) Pongráczovi, keďže sa v rokoch 1759 – 1769 stal riadnym notárom a v rokoch 1769 – 1777 riadnym podžupanom.¹⁰

Gašpar (XII.) Pongrácz nezískal po otcovi asi žiadnu rezidenciu, a preto sa snažil nadobudnúť si vlastné bývanie, čo sa mu podarilo v Rimavskej Sobote.¹¹ Podľa posmrtného súpisu jeho písomností z 20. septembra 1798, ktoré sa však nezachovali v úplnom

⁶ MNL – OL, f. Magyar Kancelláriai Levéltár, Libri regii 37, pag. 532.

⁷ JANURA, Tomáš. Archontológia Liptovskej stolice v rokoch 1709 – 1786. In: *Archívny almanach*. 2019, roč. 2, s. 32, 33, 36.

⁸ FÓNAGY, Zoltán. *A nemesi birtokviszonyok az úrbérrendezés korában*. Budapest: MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, 2013, s. 63, 1284. Z. Fónagy prisúdil Ladislavovi Pongráczovi ešte ďalšie majetky, ide však o omyl, pretože v čase urbárskej regulácie žili až traja Pongráczovci s krstným menom Ladislav. SZLUHA, odk. 2, s. 563, 566, 592.

⁹ Štátny archív v Banskej Bystrici (ďalej ŠABB), f. Malohontský distrikt, i. č. 83, k. 47, rok 1801, no. 143.

¹⁰ MNL – OL, f. Majthényi László és Ottó (P 487), csomó 1, rok 1769. MNL – OL, f. Tihanyi család (P 683), csomó 16, rok 1776. Slovenský národný archív, f. Rod Rakovský, i. č. 133, fasc. 137, k. 82, no. 4091. ŠABB, f. Malohontský distrikt, i. č. 53, fons VI, fasc. 1, k. 13, no. 35. ŠABB, f. Malohontský distrikt, i. č. 7, kongregačný protokol z rokov 1778 – 1784, pag. 141, 258; i. č. 8, KP z rokov 1784 – 1790, pag. 1, 7. ŠABB, f. Hontianska župa, determinačný protokol z rokov 1771 – 1772, k. 15; determinačný protokol z roku 1759, k. 41. PALÁSTHY, Pál. *A Palásthyak III. kötet*. Budapest: „Hunyadi Mátyás“ Intézet, 1891, listina č. 413, s. 319.

¹¹ MV SR, ŠABB, f. Malohontský distrikt, i. č. 53, fons VI, fasc. 1, k. 13, no. 35.

prepise, majetky v tomto zemepanskom meste zakúpil v roku 1773, pričom do konca 70. rokov 18. storočia prevzal aj ďalšie nehnuteľnosti na jeho území.¹²

Majetkové postavenie Gašpara (XII.) Pongrácza sa upevnilo potom, ako sa niekedy okolo roku 1781 oženil s Klárou Pongráczovou (*1763 – †1840), ktorá vyrastala v dodnes stojacom kaštieli v neďalekej Tomášovej.¹³ Klárin otec Jozef (IV.) Pongrácz totiž disponoval približne rovnakým objemom pozemkov a poddaných ako Gašparov otec. V čase urbárskej regulácie Jozef (IV.) vlastnil v siedmich lokalitách v Malohonte, Liptovskej a Novohradskej stolici spolu 230 katastrálnych jutár a 33 poddanských rodín.¹⁴

Súpis kníh Gašpara (XII.) Pongrácza sa začal pripravovať až potom, ako sa jeho vdova Klára Pongráczová 7. februára 1797 v Rimavskej Sobote po druhý raz vydala za Tobiáša Zathureczkého. Aby predstavitelia Malohontu ochránili majetkové záujmy Gašparových sirôt, dcér Kláry Pongráczovej (*1783), Kristíny Pongráczovej (*1786) a Apolónie Pongráczovej (*1789), urobili súpis celej jeho pozostalosti, ktorý dokončili 20. septembra 1798. Podľa neho sirotské vlastníctvo tvoril kamenný podpivničený prízemný dom v radovej zástavbe na Pokoradzskej ulici v Rimavskej Sobote s hospodárskymi budovami na konci parcely a ďalšie pozemky v chotári zemepanského mesta. Okrem neho išlo o budovu v Tomášovej, postavenú Klárou a jej nebohým manželom Gašparom (XII.). V Blhovciach sa nachádzali len pozemky bez budov.¹⁵

Zariadenie domácnosti v Rimavskej Sobote patrilo k dobovému štandardu šľachticov s podobným majetkovým postavením. Za zaujímavejšie položky okrem titulov kníh možno považovať veľké a malé stenové hodiny, čierny mramorový stolík, pár dobrých pištolí, osem párov strieborných nožov, deväť strieborných lyžíc, veľkú striebornú servírovaciu lyžicu a tri strieborné lyžičky na kávu. Ostatný stolovací servis tvorili hlavne lacnejšie cínové a medené predmety. K vzácnostiam sa radili aj dary Gašpara (XII.) Pongrácza svojej nastávajúcej v podobe päťradového granátového náhrdelníka a 22-radového perlového náramku. Niektoré cennejšie predmety musela Klára Pongráczová využiť v čase svojho vdovstva na zisk hotovosti, aby sa mohla postarať o svoje deti. Preto za 50 rýnskych zlatých predala strieborný kord po manželovi, vreckové hodiny za 14 rýnskych zlatých a dve pištole za 12 rýnskych zlatých.¹⁶

¹² MV SR, ŠABB, f. Malohontský dištrikt, i. č. 83, k. 47, rok 1801, no. 143.

¹³ Geodetický a kartografický ústav Bratislava, Ústredný archív geodézie a kartografie, mapa a parcelný protokol Tomášovej, sign. Ge 234. SZLUHA, odk. 1, s. 556, 557. SZLUHA, Márton. *Sáros Turóc vármegye nemes családjai*. Budapest: Heraldika Kiadó, 2008, s. 842. ŠABB, f. Malohontský dištrikt, i. č. 117, fons IV, fasc. 4, k. 72, no. 158. Záznam úmrtia Kláry Pongráczovej zaznamenaný v Registri úmrtí – Rimavská Sobota [online]. [cit. 2024-20-03]. Dostupné z: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GR1T-94K1?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A6N93-Y5B8&action=view>

¹⁴ FÓNAGY, odk. 7, s. 1283. Z. Fónagy prisúdil Jozefovi (IV.) Pongráczovi ešte ďalšie majetky, ide však o omyl, pretože v čase urbárskej regulácie žili až dvaja Pongráczovci s krstným menom Jozef. SZLUHA, odk. 2, s. 556, 582.

¹⁵ ŠABB, f. Malohontský dištrikt, i. č. 83, k. 47, rok 1801, no. 143. SZLUHA, Sáros Turóc vármegye, s. 842. Údaje o narodení a krste detí zaznamenané v Rimavská Sobota – Register krstov [online]. [cit. 2024-22-03]. Dostupné z: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9TMV-YX9?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3AKDKR-B7L&action=view>

¹⁶ ŠABB, f. Malohontský dištrikt, i. č. 83, k. 47, rok 1801, no. 143.

Ako vyplýva z textu, archívne pramene umožnili získať základné biografické údaje a objasniť rodinné zázemie a majetkové pomery Gašpara Pongrácza. Z úradníckej kariéry bolo zatiaľ možné identifikovať len jeho pôsobenie v správe Hontianskej stolice, ale dosiaľ zostalo neznámym jeho vzdelanie a počiatky kariéry, ktoré by pomohli objasniť aj budovanie knižnice. Jej obsah, najmä bohatý výskyt italiík, totiž dovoľuje uvažovať aj o možnosti jeho pobytu na území súčasného Talianska.

Elenchus librorum post denatum Dominum Casparem Pongrácz

Predmetom analýzy sa stala knižnica, o ktorej existencii neevidujeme v odbornej literatúre žiadnu zmienku. Zatiaľ jediným dôkazom o tejto zbierke je predmetný súpis.¹⁷ Jednotlivé položky boli zoradené v dvoch skupinách podľa jazyka a v rámci nich podľa formátu, bez uplatnenia napr. abecedného poradia. Spolu obsahoval 160 záznamov.

Libri latini

V prvej časti zoznamu bolo zaznamenaných 106 tlačí v latinskom jazyku z obdobia 16. – 18. storočia. Zápis obsahuje meno autora a stručný názov diela, zväčša aj miesto a rok vydania, takže tlače sú dobre identifikovateľné.

Zo 16. storočia pochádza 9 tlačí, zameraných prevažne na diela antických autorov v rôznych vydaniach a úpravách. Takmer polovicu tvoria učebnice a príručky rétoriky, etiky a filozofie reflektujúce Aristotelove dielo. Medzi nimi napríklad učebnica etiky *Epitome doctrinae moralis*,¹⁸ ktorú pripravil profesor na gymnáziu v Štrasburgu Theophilus Golius (1528 – 1600), autor príručiek latinčiny a gréčtiny. Zaujímavým titulom sú komentáre k Aristotelovi, vydané v Lyone v roku 1561.¹⁹ Ich autorom je významný filozof a predstaviteľ peripatetickej školy v Aténach Alexander z Afrodízie (2. – 3. storočie). Pravdepodobne ide o vydanie prekladu, ktorého autorom bol významný grécky humanista a prekladateľ Theodorus Gaza (1398 – 1475). Z ďalších autorov boli zastúpené napr. výber sentencií M. T. Ciceróna²⁰ v úprave Pierra Lagniera (1543 – 1597), francúzskeho renesančného prekladateľa a vydavateľa. Súčasťou najstaršej časti zbierky bolo i benátske vydanie jedného z diel francúzskeho filozofa, predstaviteľa scholastického smeru, Alana ab Insulis (111? – 1202/1203), *Anticlaudianus*.²¹ V tejto poéme autor ozrejmoval zlyhanie prírody pri vytváraní dokonalého človeka. Z teologických diel spomenieme spis anglického benediktínskeho učenca Beda Venerabilis (672/673 – 735) *Dicta praetiosa*,²² ktorý pripravil benátsky tlačiar a editor Giacomo Leoncini (činný 1560 – 1589). Obsahovo zaujímavý je i traktát talianskeho renesančného básnika a lekára Girolama (Hieronyma) Fracastera (1483 – 1553) *De sympathia et antipathia*,²³ venovaný téme nákazlivosti a prenosu chorôb. Posledným spomenutým autorom v tejto

¹⁷ ŠABB, f. Malohontský dištrikt, i. č. 83, k. 47, rok 1801, no. 143.

¹⁸ Golius, Theophilus: *Epitome doctrinae moralis, ex decem libris Ethicorum Aristotelis ad Nicomachum collecta, pro Academia Argentinensi*. Štrasburg, 1592.

¹⁹ *Aristotelis problematum 40 et Alexandri Aphrodisii Problemata*. Lyon, 1561.

²⁰ *Collectio M T. Ciceronis Sententiarum*. Kolín, 1560.

²¹ *Anticlaudianiani singulari festivitate*. Benátky, 1592.

²² *Dicta preciosa, siue Loci communes ex omnibus fere doctoribus, qui in sacris literis scripserunt, a venerabil. Beda excerpti*. Benátky, 1580.

²³ Fracasterus, Girolamo. *Tractatus desympathia et antipathia rationeque nonnullorum morborum*. Lyon, 1550.

skupine je portugalský dominikán a archeológ Andre de Resende (1498 – 1573) a jeho výber sentencií antických a kresťanských autorov, ktorý vyšiel v Benátkach v roku 1585.²⁴

Len o málo viac bolo v knižnici G. Pongrácza zastúpených diel zo 17. storočia (spolu 12). Z nich časť predstavujú opäť rôzne učebnice poetiky a rétoriky. Druhú skupinu tvoria diela z teológie a komentáre antických autorov. V knižnici sa nachádzalo napr. dielo škótskeho básnika Johna Barclaya (1582 – 1621) *Icon animarum*²⁵ o povahách a spôsoboch európskych národov, známy spis talianskeho filozofa a teológa Tomáša Akvinského (1224/25 – 1274) *De rebus publicis*²⁶ či dielo belgického jezuitu Wiliama Stanyhursta (1601 – 1663) o každodennej zbožnosti *Quotidiana Christiani Militis tessera*.²⁷ K zaujímavým titulom patrí leydenské vydanie spisu o formách vlády florentského diplomata Nicolla Machiavelliho (1469 – 1527) *Disputationum de republica libri* z roku 1643,²⁸ ako aj podľa roku a miesta vydania pravdepodobne bruselské vydanie diela *Aphorismi Hypocratis*. Ide o zveršovanú podobu latinskej predlohy *Hypocratis opera omnia* z roku 1595.

Knižnicu jej majiteľ dopĺňal do roku 1790, z tohto roku totiž pochádza zápis najmladšej tlač. Diela z 18. storočia tvoria aj najväčšiu časť zbierky (77 tlačí). Mnohé pochádzajú z tlačiarň v Benátkach, Miláne (a ďalších talianskych miest ako Parma či Padova), v Lipsku a Wittenbergu. Obsahom ich možno zaradiť najmä do kategórií učebníc, slovníkov a príručiek práva, filozofie a teológie.

Benátskej proveniencie je napr. dvojdielny geografický lexikón francúzskeho geografa Michaela Antonia Baudranta (1633 – 1700),²⁹ súborné dielo Q. Horatia Flacca,³⁰ ako aj bližšie neurčené vydania rímskych básnikov lásky Catulla, Propertia a Tibulla.³¹ Nie náhodou sa v knižnici nachádzali aj dvojjazyčná učebnica taliančiny a latinčiny, slovník a príručky rétoriky.³²

Diela z filozofie pochádzali prevažne z územia nemeckých zemí. Zastúpené sú vydania-mi známych autorov a predstaviteľov filozofických prúdov prvej polovice 18. storočia. V knižnici sa nachádzali dve vydania spisu Friedricha Christiana Baumeistera (1709 – 1785) *Elementa philosophiae*³³ určeného študentom, prehľad filozofických kategórií *Systema philosophiae*³⁴ Friedricha Getzkena (1679 – 1757) a učebnica filozofie *Institutiones Philosophiae Wolfianae* spracovaná Ludwigom Philippom Thümmigom (1697 – 1728).³⁵ Vzdelávaciemu procesu bola určená aj jedna z najlepších príručiek svojho druhu *Fun-*

²⁴ Resende, Andre de. *Exemplorum memorabilium cum ethnicorum, tum christianorum*. Benátky, 1585.

²⁵ Barclay, John. *Icon animarum*. Bologna, 1657.

²⁶ Akvinský, Tomáš. *De rebus publicis*. Leyden, 1643.

²⁷ Stanyhurst, Wiliam. *Quotidiana Christiani Militis tessera*. Kolín, 1682.

²⁸ Machiavelli, Nicollo. *Disputaionum de republica libri*. Leyden, 1643.

²⁹ Baudrant, Michael Antonius. *Lexicon geographicum*. Benátky, 1738.

³⁰ Q. Horatius Flaccus. *Opera*. Benátky, 1737.

³¹ Catullus, Tibullus, Propertius. Benátky, 1737.

³² *Grammatica latino italica*. Miláno, 1759; *Vocabularium italico latinum*. Miláno, 1735; Alvarez, Emanuel. *Principia*. Benátky, 1758; *Ars rhetorica*. Benátky, 1743.

³³ Baumeister, Friedrich Christian. *Systema philosophiae*. Lipsko 1742 a 1755.

³⁴ Getzken, Friedrich. *Systema philosophiae*. Hamburg, 1735.

³⁵ Thümmig, Ludwig Philipp. *Institutiones Philosophiae Wolfianae*. Lipsko, 1740.

damenta stili cultioris, ktorej autorom bol známy právnik a filológ Johann Gottlieb Heinecke (1681 – 1741). Ojedinelé svojím obsahom je dielo právnika Benedikta Carpzo-va ml. (1595 – 1666) *Criminalium rerum Synopsis*.³⁶ Ako odborník na trestné právo sa venoval aj procesom s osobami obvinenými z čarodejníctva. Prvé vydanie vyšlo v roku 1635, v knižnici sa teda nachádzalo niektoré mladšie vydanie.

Súčasťou knižnice bola aj literatúra pochádzajúca z územia bývalej habsburskej monarchie. Medzi nimi tri právne príručky a latinsko-nemecký slovník z Viedne a dielo z pražskej tlačiarne venované liečebným účinkom minerálnych prameňov v Děčine,³⁷ ktoré napísal chemik a prírodovedec Jan Josef Jindřich Bauer (1719 – 1802). Významnejší podiel mali diela vytlačené v známych tlačiarniach v Trnave, Bratislave a Košiciach,³⁸ zväčša určené pestovaniu zbožnosti a vzdelávaniu, teda učebnice, príručky a slovníky. Z tlačiarnie košickej jezuitskej univerzity pochádzalo päť tlačí, a to základy latinskej gramatiky,³⁹ dve náboženské diela,⁴⁰ učebnica geometrie *Elementa geometriae* flámskeho jezuitu André Tacqueta (1612 – 1660) a druhé vydanie prírodovedného spisu univerzitného profesora Antona Gabona (1677 – 1735) *Physica exotica*.⁴¹ Podobné zloženie malo aj zastúpenie bratislavských tlačí, a to najmä stručne zapísané gramatiky latinského a maďarského jazyka,⁴² z odborných tlačí bola zaznamenaná napr. príručka súdneho lekárstva právnika a spisovateľa Mateja Bodóa (1690 – ?). Svojím obsahom sa uvedeným dielam vymyká titul z oblasti hospodárstva, konkrétne o chove oviec a pestovaní tabaku. Preklad z nemeckého jazyka vyšiel v roku 1773 u Jána Michala Landerera pod názvom *A' Juh-Tartásról Való Rövid Oktatása*.⁴³

Hoci sa nám nepodarilo doložiť priamo štúdium G. Pongrácza na gymnáziu v Trnave, v jeho knižnici sa nachádzali viac ako dve desiatky titulov z Akademickej tlačiarne Trnavskej univerzity.⁴⁴ Prevažnú časť tvorili diela určené vzdelávaciemu procesu na gymnáziu, filozofickej a teologickej fakulte. Ako aj v predchádzajúcich prípadoch boli to predovšetkým predpísané a obľúbené jazykové učebnice a príručky poetiky a rétoriky prevažne jezuitských autorov Juraja Dobronokiho (1588 – 1649), Georga Worpitza (1645 – 1720), Františka Wagnera (1675 – 1748), Cypriana Soaria (1523 – 1593), Johanna Buchlera (1570 – 1640) a Františka Pomeya (1618 – 1673), opakovane v tejto tlačiarne aj vydávané.⁴⁵

³⁶ Carpzo, Benedikt. *Criminalium rerum synopsis*. Lipsko, 1703.

³⁷ Bauer, Jan Josef Jindřich. *Tractatus de fonde minerali Tetschnensis*. Praha, 1771.

³⁸ Pre úplnosť boli v súpise zaevidované aj dve diela z Győru a dve z Jágru obsahovo orientované na uhorské právo a štatistiku v latinskom a maďarskom jazyku.

³⁹ *Compendium latinae grammaticae*. Košice, 1752.

⁴⁰ Majthényi, Karol. *Consilia sapientiae sive collecta, selectaque Salamonis axiomata ...* Košice, 1758; Steinhauer, Anton. *Vado mori sive via universae carnis morte duce*. Košice, 1771.

⁴¹ Gabon, Anton. *Physica exotica, sive secreta naturae et artis*. 1742.

⁴² *Donatus latino hungaricus*. Bratislava, 1773; *Principia seu ridomenta grammaticae*. Bratislava, 1773; Cellarius, Christoph. *Latinitatis liber Memorialis*, Bratislava, 1764.

⁴³ Paul, Václav Jan. *A' Juh-Tartásról Való Rövid Oktatása*. Bratislava, 1773.

⁴⁴ Príslušníci tohto rozvetveného rodu v 17. a 18. storočí často študovali napr. na jezuitských gymnáziách v Bratislave, Trnave a Győri: *Jezsuita gimnáziumok diákjai (17. – 18. század)* [online]. Dostupné z: https://library.hungaricana.hu/hu/collection/iskolai_ertesitok_JezsuitaGimnaziumokDiakjai/

⁴⁵ Dobronoki, Juraj. *Phrases latinae...* Trnava, 1709. Worpitz, Georg. *Manuale rhetorum*. Trnava, 1737; Wagner, František. *Universae phraseologiae latinae corpus*. Trnava, 1750; Soarius, Cyprianus. *De arte*

Niekoľko titulov reprezentuje rozmanitosť filozofických smerov pestovaných na univerzite, a to napr. príručku *Institutiones dialecticae*⁴⁶ slovínskeho jezuitu Antona Erbera (1695 – 1746), v ktorej nasledoval staršie vzory, najmä Aristotela, alebo naopak novšie názory na spracovanú látku v učebnici logiky známeho jezuitskeho filozofa a fyzika Jána Krstiteľa Horvátha (1732 – 1800).⁴⁷ Zastúpenie má aj obľúbená oblasť filozofie etického a morálneho obsahu, vychádzajúca z antických a biblických vzorov, ktorej autormi boli zahraniční i domáci jezuitskí autori.⁴⁸ Súčasťou knižnice boli aj diela z vybraných vedných odborov ako učebnica geografie v prepracovaní jezuitu Ladislava Nedeckého (1703 – 1759),⁴⁹ dve spracovania biblických dejín⁵⁰ a právnická príručka, súčasť takmer všetkých typov knižníc na území dnešného Slovenska – komentované vydanie zbierky zákonov *Verböczius illustratus*, konkrétne vydanie z roku 1753.⁵¹

Libri Italici

Ako bolo naznačené vyššie, prvá časť knižnice obsahovala diela vydané v latinskom jazyku, medzi nimi aj územné italiká. V druhej časti boli zaznamenané jazykové italiká, vytlačené až na niekoľko výnimiek v talianskych mestách. Všetky pochádzali, okrem dvoch, z 18. storočia. Zaznamenaných bolo spolu 32 položiek, avšak celkový počet tlačí bol 53.

Príbližne tretinu tvorili opäť rôzne jazykové príručky, viaceré zaznamenané ako *Rudimenta Della Lingua Italiana* alebo *Grammaticae Italicae*. Knižnica obsahovala rozličné gramatiky talianskeho jazyka, napr. dve jazykové učebnice talianskeho teológa a lingvistu Benedetta Buonmatteiho (1581 – 1647), a to 6. vydanie jeho diela o toskánskom dialekte a učebnicu taliančiny.⁵² Podobne orientovaná bola aj obľúbená príručka jezuitskeho autora Benedetta Ragacciho (1646 – 1719), doplnená o pravidlá štylistiky.⁵³ Súčasťou zbierky bola aj prvá gramatika talianskeho jazyka vytlačená v Rakúsku *Grammatica Italiana ... oder Weg-Weiser zu der Italienischer Sprache*.⁵⁴ Vďaka svojmu spracovaniu bola aj opakovane vydávaná viedenskými tlačiarňami.⁵⁵ Zaujímavá je i dvojjazyčná učebnica talianskeho a francúzskeho jazyka *Nuova grammatica italiana e francese*, ktorú

rhetorica ... libri tres. Trnava, 1741 a 1744; Bucher, Johann. *Thesaurus concribendarum epistolarum*. Trnava, 1750; Pomey, Franciscus. *Syntaxis ornata*. Trnava, 1754.

⁴⁶ Erber, Anton. *Institutiones dialecticae*. Trnava, 1752.

⁴⁷ Horváth, Ján Krstiteľ. *Institutiones logicae*. Trnava, 1761.

⁴⁸ Scoda, Juraj. *Philosophia morum*. Trnava, 1815; Vanoši, Anton. *Philosophia morum*. Trnava, 1746; Fredro, Andreas Maximilianus. *Monita politico-moralia*. Trnava, 1751; Marlianus, Ambrosiu. *Theatrum politicum*. Trnava, 1757.

⁴⁹ Nedecký, Ladislav. *Geographia globi terraquei*. Trnava, 1755;

⁵⁰ *Historia biblica*. Trnava, 1731; *Rudimenta historiae biblicae*. Trnava, 1748.

⁵¹ *Verböczius illustratus*. Trnava, 1753.

⁵² Buonmattei, Benedetto. *Della lingua Toscana*. Ed. 6. Benátky, 1761 a *Avvertimenti Grammaticali per la Lingua italiana*. Miláno, 1754.

⁵³ Rogacci, Benedetto. *Pratica, E Compensiosa Istruzione A' Principianti, Circa L'Uso Emendato, Et Elegante Della Lingua Italiana*. Benátky, 1751.

⁵⁴ Tarmini, Renoado. *Grammatica Italiana ... oder Weg-Weiser zu der Italienischer Sprache*. Viedeň, b. r.

⁵⁵ Vo Viedni vyšli viaceré vydania, medzi rokmi 1700 – 1780. Boaglio, Bualtiero. *Geschichte der italienischen Literatur in Osterreich. Theil 2: Von Campoformido bis Saint-Germain 1797 – 1918* [online]. [cit. 2024-03-22]. Wien: Böhlau Verlag, 2012. Dostupné z: <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/34415/437165.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

prípravil taliansky lingvista Lodovico Goudar (1709 – 1782).⁵⁶ Príkladom didaktickej príručky je i dielo francúzskeho teológa a básnika François Fénelona (1651 – 1715) *Telemachove dobrodružstvá*,⁵⁷ konkrétne benátske vydanie z roku 1765.

Vzdelávať, poučiť a aj pobaviť čitateľa bolo cieľom dvoch diel pôvodne vydaných v 16. storočí. Prvým je spis básnika a diplomata Giovanniho della Casa (1503 – 1556) *Il Galateo ovvero de' costumi*,⁵⁸ venovaný etikete, odievaniu a konverzácii. Už krátko po svojom vydaní v roku 1558 si získal značnú popularitu a bol preložený do hlavných európskych jazykov. Druhým je dielo lekára a prírodovedca Tommasa Tomaiho (1523 – 1593) z roku 1586 určené zachovaniu zdravia vo forme filozofických úvah a hravých otázok.

Okrem uvedených titulov sa v knižnici nachádzali aj viaceré príručky o správnom koncipovaní a štylizácii listov, a to vydania starších aj novších autorov,⁵⁹ ďalej diela venované dejinám⁶⁰ a vybrané tituly z oblasti prózy a poézie. Medzi nimi sa nachádza vydanie *Dekameronu* básnika Giovanniho Boccaccia (1313 – 1375), ktoré pripravil neapolský právnik Lorenzo Ciccarelli a vytlačil ho s falošným impresom s označením Amsterdam, v skutočnosti vyšlo v Neapole v roku 1718.⁶¹ Milostnú poéziu zastupuje renesančný literát, predstaviteľ poézie „lži“ Francesco Moise Chersino a jeho listy Filéna Rosalbe.⁶² Samostatnú pozornosť si zasluhuje výskyt divadelných hier, 20 bolo zapísaných spoločne ako *Libelli comici italici*, zvyšné boli zaznamenané každá osobitne a podarilo sa ich identifikovať. Časť z nich zaraďujeme do formy tzv. opera seria, teda vážnej opery, ktorá sa vyvíjala v Taliansku od druhej polovice 17. storočia a označovali sa v libretách názvom *dramma per musica*.⁶³ Ich podoba bola výrazne ovplyvnená v 18. storočí dvoma významnými autormi libriet, pričom obaja našli uplatnenie na cisárskom dvore vo Viedni. Benátskeho básnika Apostola Zena (1668 – 1750) vystriedal v roku 1730 vo funkcii dvorského básnika spisovateľ a autor libriet Pietro Metastasio (1698 – 1782). Tento najslávnejší libretista 18. storočia zanechal po sebe viac ako 150 diel, okrem opier aj duety, kantáty či árie. Okrem toho vydával aj zbierky básní, eseje a úvahy. Jednotlivé texty boli zhudobnené mnohými skladateľmi a samostatné diela vychádzali tlačou už aj počas jeho života.⁶⁴ Z jeho tvorby sa nachádzalo v knižnici libreto opery *La Nitteti*, ktoré vzniklo v roku 1756.⁶⁵ V roku 1770 naň zložil operu významný český

⁵⁶ Goudar, Lodovico. *Nuova grammatica italiana e francese*. Benátky, 1760

⁵⁷ Fénelon, François. *Le aventure di Telemaco figliuolo d'Ulisse*. Benátky, 1765.

⁵⁸ della Casa, Giovanni. *Il Galateo ovvero de' costumi*. Benátky, 1754.

⁵⁹ Manutio, Aldo. *Eleganze insieme con la copia della lingua toscana, e latina*. Miláno, 1727; Nardi, Isadoro. *Il segretario principiante ed istruito : Lettere moderne*. Benátky, 1738; Gabriele, Angelo. *Lettere Di Complimenti Semplici*. Benátky, 1760.

⁶⁰ Boli identifikované len dve, a to spis literáta, filozofa a historika Emanuela Tesaura (1592 – 1675). *Del Regno d'Italia*. Turín, 1681 a dielo o živote a činoch Alexandra Velkého *L'eroismo ponderato della vita di Alessandro Il Grande, illustrata con Discorsi Istorici, Politici, e Morali*. Parma, 1716.

⁶¹ Canneti, Caterina. *Boccaccio, il Decameron e la Crusca: le fonti spogliate dagli Accademici*[online]. [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://media.fupress.com/files/pdf/24/5918/15739>

⁶² Mosé Chersino, Francesco. *Amori di Fileno scritti a Rosalba in lettere amorse*. Miláno, [1732].

⁶³ *Dramma per musica* [online]. [cit. 2024-03-07]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1421/jaro2010/SHK10/Dramma-per_musica_Serenata_Sepolcro.pdf

⁶⁴ Pietro Metastasio [online]. [cit. 2024-04-02]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Pietro-Metastasio>

⁶⁵ Metastasio, Pietro. *La Nitteti Drama per musica*. Mantova, 1766.

skladateľ Josef Mysliveček (1737 – 1781), ktorý podobne spracoval aj Metastasiovo libreto *Ezio*.⁶⁶ Ďalším titulom je libreto *Partenope*,⁶⁷ zhudobnené v roku 1767 nemeckým skladateľom Josephom Adolphom Hassem (1799 – 1783) pri príležitosti zásnub arcivojvodkyne Márie Jozefy s neapolským kráľom Ferdinandom IV. Záujem o texty Pietra Metastasia dokladá i milánske vydanie jeho dovtedajšieho dramatického a básnického diela z roku 1748.⁶⁸ Ako *dramma per musica* je uvedené i libreto *L'Artaserse*,⁶⁹ ktorého autorom bol Giulio Agosti.

Ďalším typom opier bola *dramma giocoso*, teda veselohra, oblúbený žáner komických opier v polovici 18. storočia. Takto bolo označené napr. libreto Antonia Galuppiho *L'amante di tutte*,⁷⁰ ktoré neskôr zhudobnil jeho otec Baldassare Galuppi (1706 – 1785)⁷¹ ako aj dielo *La sciocchezza in amore*⁷² libretistu a básnika Giuseppeho Petrosselini (1727 – 1799), zhudobnené neskôr známym skladateľom Niccolom Piccinni (1728 – 1800).

Záver

Príklad „objavenia“ knižnice Gašpara Pongrácza je dôkazom dôležitosti prieskumov a využívania rôznych archívnych prameňov. Ako vyplýva z textu, nedá sa určiť, kedy a kým bola táto zbierka založená, ani ako a kde prebiehalo jej dopĺňovanie. Istý je len posledný majiteľ a jej stav pri spisovaní majetku. Je možné, že počiatky knižnice sú omnoho staršie a jej obsah sa kreoval podľa potrieb a preferencií jednotlivých členov rodiny.

V knižnici sa nachádzalo množstvo titulov určených na vzdelávanie a rôzne vydania antických autorov. Na druhej strane evidujeme veľmi málo tlačí z odborov história, právo, hospodárstvo alebo prírodné vedy, a dokonca žiadne dielo významných osvietených autorov. Skutočnosťou, ktorá nás ale zaujala, bol pomerne vysoký výskyt jazykových itálik. To by mohlo vypovedať o záujme majiteľa o taliansky jazyk, snahu o jeho dobré zvládnutie, a tým aj možnosť porozumieť divadelným libretám, čím by sa aj dala vysvetliť ich bohatá prítomnosť v knižnici. Jednou z hypotéz je kontakt či dokonca pôsobenie G. Pongrácza vo Viedni alebo na území Talianska, napr. vo vojsku. Avšak vzhľadom na nedostatok informácií o jeho živote to nie je možné momentálne potvrdiť.

Aké boli ďalšie osudy knižnice po jej spísaní, či ju dedičia predali, rozdelili, resp. sa rozptýlili do iných fondov, nie je zrejme.

⁶⁶ Metastasio, Pietro. *L' Ezio. Drama per musica*. Mantova, 1766.

⁶⁷ Metastasio, Pietro. *Del Sign. Abbate Metastasio Partenope poeta Caesareo*. [B. m. a r.].

⁶⁸ Metastasio, Pietro. *Opera drammatiche e componimenti poetici*. Miláno, 1748.

⁶⁹ Agosti, Giulio. *L'Artaserse tragedia*. Benátky, 1734. Bližšie údaje o autorovi libreta sa nepodarilo zistiť.

⁷⁰ Galuppi, Antonio. *L'amante di tutte Dramma giocosa per musica*. [B. m. a r.]. Opera bola uvedená v roku 1760.

⁷¹ Baldassare Galuppi. [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Baldassare-Galuppi>

⁷² Petrosselini, Giuseppe. *La sciocchezza in amore Drama giocosa per musica*. Mantova, 1765.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Pramene

Geodetický a kartografický ústav Bratislava,
Ústredný archív geodézie a kartografie,
mapa a parcelný protokol Tomášovej.

Jezsuita gimnáziumok diákjai (17 – 18. század)
[online]. [cit. 2024-02-22]. Dostupné z:
https://library.hungaricana.hu/hu/col-lection/iskolai_ertesitok_JezsuitaGimn-aziumokDiakjai/

Magyar Nemzeti Levéltár – Országos Levéltár,
fond (ďalej f.) Magyar Kancelláriai Levéltár,
Libri regii.

Magyar Nemzeti Levéltár – Országos Levéltár,
f. Majthényi László és Ottó (P 487), rok
1769.

Magyar Nemzeti Levéltár – Országos Levéltár, f.
Tihanyi család (P 683), rok 1776.

*Matrika krstov – Kamenné Kosihy, Modrý
Kameň* [online]. [cit. 2024-02-25]. Do-
stupné z: [https://www.familysearch.org/
en/united-states/](https://www.familysearch.org/en/united-states/)

Register krstov – Rimavská Sobota [online].
[cit. 2024-02-25]. Dostupné z: [https://
www.familysearch.org/en/united-states/](https://www.familysearch.org/en/united-states/)

Register úmrtí – Rimavská Sobota [online].
[cit. 2024-02-25]. Dostupné z: [https://
www.familysearch.org/en/united-states/](https://www.familysearch.org/en/united-states/)

Slovenský národný archív, f. Rod Rakovský,
i. č. 133.

Štátny archív v Banskej Bystrici, f. Hontianska
župa, determinačný protokol z rokov
1771 – 1772, determinačný protokol
z roku 1759.

Štátny archív v Banskej Bystrici, f. Malohontský
dištrikt.

Literatúra

BOAGLIO, Bualtiero. *Geschichte der ita-
lienischen Literatur in Osterreich. Theil
2: Von Campofornido bis Saint-Germain
1797 – 1918* [online]. [cit. 2024-03-22].
Wien: Böhlau Verlag, 2012. Dostupné
z: [https://library.oapen.org/bitstream/
handle/20.500.12657/34415/437165.
pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/34415/437165.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

CANNETI, Caterina. *Boccaccio, il Decameron
e la Crusca: le fonti spogliate dagli Accade-
mic* [online]. [cit. 2024-03-03]. Dostup-
né z: [https://media.fupress.com/files/
pdf/24/5918/15739](https://media.fupress.com/files/pdf/24/5918/15739)

Dramma per musica [online]. [cit. 2024-03-07].
Dostupné z: [https://is.muni.cz/el/1421/
jaro2010/SHK10/Dramma-per_musi-
ca_Serenata_Sepolcro.pdf](https://is.muni.cz/el/1421/jaro2010/SHK10/Dramma-per_musi-ca_Serenata_Sepolcro.pdf)

FÓNAGY, Zoltán. *A nemesi birtokviszonyok
az úrbérrendezés korában*. Budapest: MTA
Bölcsészettudományi Kutatóközpont Tör-
ténettudományi Intézet, 2013. ISBN 978-
963-9627-59-8.

Baldassare Galuppi. [online]. [cit. 2024-03-12].
Dostupné z: [https://www.britannica.com/
biography/Baldassare-Galuppi](https://www.britannica.com/biography/Baldassare-Galuppi)

JANURA, Tomáš. Archontológia Liptovskej
stolice v rokoch 1709 – 1786. In: *Archívny
almanach*. 2019, roč. 2. ISBN 978-80-
972999-1-0.

JANURA, Tomáš. *Vidiecke šľachtické sídla v Liptovskej stolici*. Liptovský Mikuláš: Liptovská galéria Petra Michala Bohúňa v Liptovskom Mikuláši, 2008. ISBN 978-80-85706-45-1.

PALÁSTHY, Pál. *A Palásthyak. III. kötet*. Budapest: „Hunyadi Mátyás“ Intézet, 1891.

Pietro Metastasio [online]. [cit. 2024-0402]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Pietro-Metastasio>

SZLUHA, Márton. *Liptó vármegye nemes családjai: Felvidéki nemes családok I.* Budapest: Heraldika Kiadó, 2000. ISBN 963-85645-2-0.

SZLUHA, Márton. *Sáros Turóc vármegye nemes családjai: Felvidéki nemes családok II.* Budapest: Heraldika Kiadó, 2008. ISBN 963-9204-44-7.

Mgr. Miriam Ambrúžová Poriežová, PhD.

Univerzitná knižnica v Bratislave,
Michalská 1, 814 17 Bratislava
miriam.poriezova@ulib.sk

V Kabinete retrospektívnej bibliografie Univerzitetnej knižnice v Bratislave sa podieľa na bibliografickom spracovaní a výskume nepravých periodík (schematizmy, direktóriá, almanachy, ročenky) z obdobia 1701 – 1918. V rámci dejín knižnej kultúry sa ďalej venuje témam latinského písomníctva, dejín knižníc a tlačenej produkcie v priebehu 18. a 19. storočia.

Mgr. Tomáš Janura, PhD.

Historický ústav SAV, v.v.i.,
Klemensova 19, 811 09 Bratislava
histjanu@savba.sk

Vyštudoval odbor história na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V súčasnosti pracuje na oddelení dejín raného novoveku ako samostatný vedecký pracovník. Venuje sa predovšetkým stoličným úradníckym elitám a šľachtickým kaštieľom a kúriám. Je autorom i spoluautorom série monografií *Vidiecke šľachtické sídla*, pričom už vyšli diely o Liptovskej, Oravskej, Turčianskej, Zvolenskej, Spišskej a Hontianskej stolici.